

ПРО ВПОРЯДКУВАННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ І НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ П.В.ЛІНТУРА

Після смерті Петра Василювича Лінтура (04.05.1909 – 03.02.1969 рр.) було створено комісію по впорядкуванню його спадщини, до якої увійшли дружина вченого Василина Лінтур, письменник Семен Панько, літературознавець Тетяна Чумак, фольклорист Юрій Турянця і автор цих рядків як аспірант П.В.Лінтура. Мені з допомогою В.В.Лінтур довелося опрацювати архів ученого. Так з'явився реєстр "Фольклорні записи в архіві П.В.Лінтура" і підсумковий документ "Висновки комісії по впорядку-

ванню літературної і наукової спадщини П.В.Лінтура". У січні 1970 року висновки комісії були передані у відділ науки і учбових закладів Закарпатського обкому КПУ. З ними були ознайомлені відповідальні працівники відділу культури облвиконкому, проректор Ужгородського університету М.П.Лакіза, директор видавництва "Карпати" Б.О.Гвардіонов.

Публікуємо ці два документи за збереженнями копіями, як данину пам'яті про П.В.Лінтура, до 95-річчя з дня народження відомого славіста.

І.М.Сенько

№ 1

Фольклорні записи в архіві П.В.Лінтура

1. Рукописний співаник сім'ї Опир із с.Копечинці Тернопільської обл. Записи 1935 р. і раніше (1909 р.?).¹
2. Записи пісень із с.Видрань на Пряшівщині (1938 р.).²
3. Записи казок В.Короловича із с.Страбичова Мукачівського р-ну (авторські, П.В.Лінтура, дочки)³.
4. Записи казок А.Калина (студенткою Кельман М.М., 1966 р.).
5. Записи від казкарів с.Макарево Мукачівського р-ну (Ладжуна, Циця, Ціптак, Лазаря).⁴
6. Записи пісень у с.Репине Галай Ганною (1955 р.).
7. Записи пісень у с.Терновому Тячівського р-ну (1963).
8. Записи П.В.Лінтуром пісень у с.Річка Міжгірського р-ну від Г.Пацан (1964 р.).
9. Записи казок М.Галиці (авторські, П.В.Лінтуром у 1960 р., студентами у 1961 р.).
10. Записи казок В.Холода із с.Монастирець Хустського р-ну у 60-і роки (авторські і П.В.Лінтура).
11. Записи пісень від Борканюк В. із с.Ясіня Рахівського р-ну.
12. Записи казок Лендел М. (мабуть, Міжгірський р-н або Іршавський).
13. Записи казок від Григоровського І.І. у с.Синевир Міжгірського р-ну.
14. Записи пісень у с.Синевир Міжгірського р-ну (1962 р.).
15. Оповіді про Шугая, записані в с.Синевир Міжгірського р-ну у 1962 р.
16. Казки Леднея Федора В. із Синевира (1963 р.).
17. Запис балад від Кураха В. із Нижніх Воріт Воловецького р-ну (1963).
18. Записи коломийок (з нотами).⁵
19. Записи П.В.Лінтуром казок Ю.Гебрияна із с.Люта В.-Березнянського р-ну.⁶
20. Записи П.В.Лінтуром казок І.Ільтя (грудень 1960 р.).
21. Записи казок С.І.Бочка із Солочина Свалявського р-ну (1955р.).
22. Записи П.В.Лінтуром казок Митровича із с.Горінчево.⁷
23. Записи П.В.Лінтуром казок Петрика із Горінчево.⁷
24. Записи П.В.Лінтуром казок Ревтя із Горінчево.⁷
25. Записи П.В.Лінтуром казок І.Ділінка із Горінчево.⁷
26. Записи П.В.Лінтуром казок Плешинця із Горінчево.⁷ (є там і авторські записи каздаря).
27. Зап. П.В.Лінтуром казок Порадюка-Тегзи із Горінчево. (1957).
28. Зап. П.В.Лінтуром балад у с.Керецьки Свалявського р-ну від А.Григи.⁸
29. Зап. казок Гандери (записували студенти).⁹
30. Казки В.Кураха із с.Н.Ворота Воловецького р-ну (1963 р.).
31. Казки Козаря із с.Оленьова Свалявського р-ну (1962 р.).
32. Казки М.Пичкаря із Тур'я-Поляни Перечинського р-ну (1962 р.).
33. Пісні у авторському записі співака І.Худана із Воловця.¹⁰
34. Казки Фодор Єлизавети із Дубового Тячівського р-ну (запис студента Цупри).¹⁰
35. Казки Ф.Леднея із Синевира (Зап. П.В.Лінтур у 1963 р. скоропис, не розшифровано).
36. Запис казки від Григоровича із с.Синевир (Зап. П.В.Лінтур у 1963 р.).¹¹

15.09.1969 р.

І.Сенько

¹ Як цей співаник попав в архів П.Лінтура, невідомо.

² Як попали записи в архів П.Лінтура, невідомо.

³ Донька казкаря В.Короловича.

⁴ Записи фольклору у с.Макарево на Мукачівщині П.В.Лінтур здійснив у 1958 році.

⁵ Коли і ким здійснено записи, невідомо.

⁶ Записи від Ю.Гебрюна зроблено влітку 1961 р.

⁷ Записи здійснено, вірогідно, влітку 1950 р.

⁸ Записи фольклору від А.Григи П.В.Лінтур здійснив у серпні 1959 р.

⁹ Початок 60-х років ХХ ст.

¹⁰ Час запису не встановлено.

¹¹ Мабуть, Григорович й І.Григоровський (див. №13 ресстру) – один і той же казкаря.

№ 2

Висновки комісії по впорядкуванню літературної і наукової спадщини П.В.Лінтура

Комісія в складі Лінтур В.В. (дружина вченого), Панька С.І. (письменника), Туряниці Ю.Д. (кандидат філологічних наук), Чумак Т.М. (кандидат філологічних наук), Сенька І.М. (аспірант П.В.Лінтура) ознайомилася з спадщиною відомого вченого й письменника П.В.Лінтура.

Ім'я П.В.Лінтура добре відоме в усьому слов'янському світі. Він був невтомним збирачем, популяризатором і дослідником багатющої української і слов'янської народнопоетичної творчості.

Старанням П.В.Лінтура вийшли у світ збірки казок Андрія Калина, Михайла Галиці, Василя Короловича та ряду інших закарпатських казкаряв, а також зібрання колядок та балад Закарпаття. П.В.Лінтур виявив на Закарпатті майже 100 казкаряв і записав від них близько 1500 сюжетів. Ним було записано й кілька сотень народних балад, які склали, до речі, цінну добірку “Народні балади Закарпаття”, що вийшла в Закарпатському обласному видавництві (1959 р.) й у м.Львові (1966 р.).

П.В.Лінтур плідно досліджував творчість письменників Закарпаття. Видруковані ним у різних виданнях статті дають досить повну характеристику розвитку літературного процесу на Закарпатті в ХХ столітті та в 30-40 роках ХХ століття. Зокрема, він досліджував творчість О.Духновича, Д.Вакарова, М.Поповича. Отже, П.В.Лінтур був талановитим вченим, полишив вагомий слід у радянському фольклорознавстві й літературознавстві. Протягом своєї понад 30-літньої науково-творчої діяльності він видав 18 окремих книг, опублікував 43 журнальні й біля 30 газетних статей. Ним укладено 3 підручники з російської літератури для шкіл з угорською мовою навчання. Крім цього, П.В.Лінтуром було підготовлено і подано до друку ще ряд праць, які, на жаль, ще й досі не вийшли у світ.

Про широкі інтереси П.В.Лінтура свідчить його власна бібліотека, в якій багато, зокрема, літератури з питань фольклористики та історії Закарпаття.

П.В.Лінтур листувався з багатьма вченими – і їх листи зберігаються в його архіві. Це, зокрема, листи відомих радянських фольклористів П.Г.Богатирьова, Е.В.Померанцевої, В.Ю.Круп'янської, Б.М.Путілова, літературознавця М.В.Водозова, угорського вченого Дюли Ортугая, словацького вченого Андрія Меліхерчика, фольклористів Польщі, Югославії, Болгарії, Румунії, ГДР. В архіві зберігається 6 листів М.Т.Рильського.¹

В архіві П.В.Лінтура зберігаються:

- 1) рукописи більшості опублікованих ним праць;
- 2) тексти записів фольклору Закарпаття (народні казки, балади, обрядові пісні, ліричні пісні, прислів'я тощо), зроблених ним у різний час і частково ще ніде не опублікованих;
- 3) його щоденникові записки про участь в наукових конференціях і з'їздах славистів у Москві, Софії, Чернівцях, Дніпродзержинську та про поїздки з студентами на збір урожаю в східні області України;
- 4) рукопис “Казки одного села”, записи казок в селі Горінчеві;
- 5) рукопис “Поети і письменники Закарпаття” – своєрідна антологія поезії і прози закарпатських поетів і письменників від середини ХІХ століття до 1950 року.

Ряд рукописів П.В.Лінтура знаходиться в різних видавництвах і до цього часу не вийшли в світ:

- 1) Німецька академія наук в Берліні в 1959 році запропонувала вченому упорядкувати том “Українські казки” для перекладу на німецьку мову. Конкретна мова про видання йде в листі працівника Німецької академії наук в Берліні Гізели Бурде-Шнайдевінд від 9 листопада 1964 року. Після всіх формальностей в 1968 році П.В.Лінтур надіслав рукопис в Берлін. В приватному листі перекладач казок на німецьку мову Ганс-Йоахім Грімм у вересні 1971 року повідомив, що рукописний переклад книги “Українські казки” (упорядник П.В.Лінтур) передано у видавництво Німецької академії наук в Берліні. Про подальшу долю рукопису немає відомостей.²

- 2) Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім.М.Т.Рильського листом за № 133/157 від 18 березня 1966 року повідомив, що від П.В.Лінтура отримано збірку фольклору “Балади” з великою передмовою та примітками (загальний обсяг понад 40 друкарських аркушів). На засіданні відділу фольклористики ІМФЕ ім.М.Т.Рильського АН УРСР від 11 січня 1968 року ухвалено “вважати том “Балади” виконаним і реко-

мендувати його на розгляд вченої Ради”. Недоліки були, але вони не перекреслювали великої роботи упорядника, їх можна було всі легко усунути. На запит кафедри російської літератури Ужгородського університету директор ІМФЕ ім. М.Т.Рильського тов. Дей О.І. пообіцяв, що книга буде надрукована, але ніби П.В.Лінтур зробив рукопис не на науковій основі. Книга до цього часу не вийшла у світ.³

3. В квітні 1965 року Словацьке педагогічне видавництво звернулося з пропозицією до П.В.Лінтура про його участь в укладанні книги “Балади Закарпаття і Пряшівщини”. Після відповідного відомчого листування Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти УРСР листом за № 26-31-744 від 23 липня 1966 року дало дозвіл на відправку в ЧССР рукопису П.В.Лінтура “Баладні пісні Закарпаття та Пряшівщини”. Рукопис було високо оцінено рецензентами П.Г.Богатирьовим, В.К.Соколовою, Б.М.Путіловим. Листом від 13 грудня 1956 року за № 868/65 Словацьке педагогічне видавництво повідомило, що книгу “Балади Закарпаття і Пряшівщини” заплановано видати в 1967 році. В вересні 1966 року упорядник надіслав рукопис книги на 1020 сторінках директору Словацького педагогічного видавництва в Пряшеві І.Мацинському. Про подальшу долю рукопису невідомо.⁴

Крім цього всього П.В.Лінтур довгий час працював над темою докторської дисертації “Українські баладні пісні і їх слов’янські зв’язки”. На засіданні групи фольклору Інституту етнографії АН УРСР 17.1.1969 року постановлено “признати, що робота П.В.Лінтура “Українские балладные песни и их словянские связи” представляет серьезное научное исследование, отвечающее требованиям, предъявленным к докторским диссертациям и рекомендовать ее ученому Совету Института этнографии АН СССР для защиты”. Рукопис дисертації знаходиться в Інституті етнографії АН СРСР в Москві.⁵

Беручи до уваги наукову цінність творчої спадщини П.В.Лінтура, з метою вшанування пам’яті цього загальновідомого вченого, 65-річчя якого відзначатиметься, до речі, в травні 1974 року, вважаємо за доцільне здійснити такі заходи:

1). Запропонувати Ужгородському університету до 65-річчя з дня народження П.В.Лінтура видати збірку його наукових праць з питань фольклору і літератури. Сюди би ввійшли такі статті, що не втратили своєї актуальності і сьогодні: “Тема братерства українського народу з російськи в літературній творчості Закарпаття”, “Сучасний стан фольклорної традиції в Закарпатті”, “М.В.Гоголь і початок реалістичної літератури на Закарпатті”, “Дмитро Вакаров”, “Літературна спадщина Михайла Поповича”. Редагування збірника може здійснити кандидат філологічних наук Т.М.Чумак.⁶

2). Запропонувати видавництву “Карпати” видати “Казки села Горінчева”. П.В.Лінтуром зроблено записи репертуару 9 казкарів села – 120 текстів від І.Холода, 40 текстів від Юрія Ревтя, 36 текстів від Томи Плешинця і т.д. Такий збірник слід видати до 65-річчя невтомного збирача казок Закарпаття. Упорядкування збірника може здійснити кандидат філологічних наук Ю.Д.Турияця.⁷

3). Запропонувати видавництву “Карпати” видати книгу “Народні скарби” – антологію фольклору Закарпаття в записях П.В.Лінтура. В архіві Петра Васильовича зберігся широкий проспект такої збірки. Для неї окремі розділи упорядником вже зроблені – “Колядки”, “Коломийки”, “Сміховинжки”, “Прислів’я і поговірки”, “Запис сучасного весілля”. Підготовку і впорядкування збірника може здійснити фольклорист І.М.Сенько.⁸

4). В архіві П.В.Лінтура у чорновому вигляді знаходиться чимало фольклорних текстів. Пропонуємо В.В.Лінтур, С.І.Панькові систематизувати цей матеріал з тим, щоб виявити те краще, що може бути видрукованим. Запропонувати в майбутньому систематизований матеріал видавництву “Карпати”.⁸

5). Від імені комісії звернутися в словацьке педагогічне видавництво та Німецьку академію наук в Берліні з питанням про долю рукописів П.В.Лінтура “Балади Закарпаття і Пряшівщини” і “Українські казки”.⁹

6). Від імені комісії звернутися в Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім.М.Т.Рильського про те, щоб на томі “Балади” стояло прізвище П.В.Лінтура як упорядника.⁹

7). Від імені комісії звернутися в Інститут етнографії АН СРСР, де знаходиться рукопис докторської дисертації П.В.Лінтура, з проханням опублікувати цю цінну монографію про слов’янські взаємозв’язки в баладних піснях.⁹

8). Запропонувати обласному інституту удосконалення кваліфікації вчителів видати ротопринтним способом на допомогу вчителям краєзнавчий матеріал “Поети і письменники Закарпаття” (з деякими доповненнями).¹⁰

9). Вважати за доцільне на будинку, де жив і працював П.В.Лінтур, встановити меморіальну дошку з написом: “В цьому будинку в 1946-1969 роках жив і працював фольклорист і літературознавець Петро Васильович Лінтур”.¹¹

10). Вважати за доцільне одну із вулиць м.Ужгорода, де жив вчений, міста Мукачева, де він вчився, міста Хуста, де він працював викладачем в гімназії - вчителем Д.Вакарова, назвати ім’ям Петра Васильовича Лінтура.¹²

25.06.1970 р.

Голова комісії:
Члени комісії:

Турияця Ю.Д.
Лінтур В.В.
Панько С.І.
Чумак Т.М.
Сенько І.М.

-
- ¹ У альманасі “Відлуння” (Ужгород, 1985) опубліковано три листи М.Т.Рильського до П.В.Лінтура.
- ² Книгу “Ukrainische Volksmärchen”, упорядковану П.В.Лінтуром, переклад з української Г.Й.Грімма, видано Берлінською АН у 1972 році.
- ³ Рукопис П.В.Лінтура і тепер знаходиться в архіві Інституту фольклору та етнографії НАН, а О.І.Дей видав збірку українських балад у 3-х книгах.
- ⁴ Рукопис “Балади Закарпаття і Пряшівщини” повернуто родині П.В.Лінтура.
- ⁵ Основні положення докторської дисертації П.В.Лінтура висвітлено в книзі “Народные баллады Закарпатья и их западославянские связи” (К., 1963), статті “Украинские балладные песни и их восточнославянские связи” (Русский фольклор, вып. 11. Москва, 1968) і ін.
- ⁶ Такий збірник упорядковано, але через об’єктивні причини його не видано.
- ⁷ Книга “Казки одного села” вийшла у світ у видавництві “Карпати” у 1979 році.
- ⁸ У видавництві “Карпати” видано книгу “Зачаровані казкою: Українські народні казки Закарпаття в записах П.В.Лінтура” (Ужгород, 1984), упорядковану В.В.Лінтур та І.М.Сеньком.
- ⁹ Від імені комісії такі листи були написані, про результати див. приміткм 2,3,4.
- ¹⁰ Цю пропозицію не вдалося реалізувати.
- ¹¹ Меморіальну дошку на будинку, де жив і працював П.В.Лінтур, відкрито у 1979 році.
- ¹² Іменем П.В.Лінтура названо вулицю у місті Мукачево.

Підготував до друку
Іван Сенько